

V Kamniku slovesno odkrili spomenik Francetu Tomšiču

Na pobočju Malega gradu v Kamniku po novem stoji doprtni kip Franceta Tomšiča.

Na pobudo Društva Demos na Kamniškem, OO SDS Kamnik in s podporo Občine Kamnik je bil v petek, 5. septembra 2025, na pobočju Malega gradu v Kamniku odkrit spomenik sindikalistu, politiku, demokratu in vizionarju Francetu Tomšiču.

Metod Berlec | Demokracija

Pred odkritjem spomenika je v dvorani Kavarne Veronika potekala dobro obiskana okrogla miza, posvečena Francetu Tomšiču, ki jo je vodila dr. Marjeta Humar. Na njej so sodelovali: dr. Aleš Maver, dr. Rosvita Pesek, dr. Gorazd Drevenšek, Alenka Orel, Jože Erčulj, dr. Metod Berlec in dr. Bogomir Kovač. O Tomšiču je poleg Humarjeve govoril tudi mag. Igor Podbrežnik. Ob tem je bil predstavljen tudi zbornik France Tomšič, vizionar, domoljub, demokrat, ki sta ga založila in izdala Društvo Demos na Kamniškem pod vodstvom Jožeta Berleca in Občina Kamnik. Več o tem lahko preberete na spletni strani demos.nakamniskem.si.

O pomenu Franceta Tomšiča

Avtor teh vrstic dr. Metod Berlec je na okrogli mizi nanizal nekaj misli o Francetu Tomšiču, ki je v zgodovino vstopil s pogumom, z vizijo in neomajno predanostjo

svobodi. France Tomšič ni bil le inženir, politik ali sindikalist. Bil je človek, ki je razumel, da se demokracija ne zgodi sama od sebe – da je zanjo treba vstati, tvegati, se bojevati in vztrajati. Ko je leta 1987 vodil litostrojsko stavko, ni šlo le za delavske zahteve in pravice – šlo je za začetek razkrajanja enopartijskega režima. Takrat se je začela razraščati ideja o neodvisnih sindikatih, o svobodi govora, o možnosti, da Slovenija nekoč postane samostojna in demokratična država. Njegov domoljubni naboj ni bil izključujoč, temveč vključujoč.

»France Tomšič mi je bil/ mi je še posebej pri srcu, ker se je globoko zavedal, da Slovenci potrebujemo svojo nacionalno državo, Republiko Slovenijo! To je izjemno jasno in pogumno izrazil 8. maja 1989 na velikem zborovanju opozicije na Kongresnem trgu v Ljubljani, ko je dejal, da mora vsaka republika v konfederativni republiki Jugoslaviji, razpolagati s pravico samostojnega odločanja o uporabi treh atributov oziroma simbolov, ki so

znani že iz pamtiveka. Ti atributi so, da lahko vsak narod razpolaga in upravlja takrat, kadar se njemu zahoče, s puško, palico in kaso. S tem ni pozival k nasilju, temveč je metaforično opozoril na nujnost, da kot narod prevzamemo odgovornost za lastno varnost, pravni red in gospodarsko suverenost. Bil je eden redkih, ki je že takrat razumel, da brez lastne države ni prave svobode. Zato je svoj govor sklenil z besedami, da bi Slovenci »lahko dobro, predvsem pa mirno živeli tudi kot samostojna država v okviru Evropske skupnosti«, za kar smo ga zbrani na Kongresnem trgu v Ljubljani nagradili z dolgim in bučnim aplavzom.

Zame osebno je današnji dan še posebej razveseljiv. Kot Kamničan in kot dolgoletni urednik revije Demokracija sem imel čast, da sem bil z gospodom Tomšičem večkrat v stiku. O njegovi pomembni vlogi v času demokratičnih sprememb smo velikokrat pisali. In o njegovem boju za delavske pravice. Velikokrat smo ga povprašali za mnenje o stranpoteh slovenske tranzicije. Velikokrat smo ga citirali. Bil je izjemno načelen sogovorec, vedno jassen, vedno iskren. Imel sem tudi privilegij, da sem za revijo Demokracija naredil z njim enega zadnjih intervjujev, ki jih je dal za slovenske medije. Tisti pogovor v njegovi hiši na Perovem mi je ostal v spominu kot srečanje z nekom, ki je kljub vsemu, kar je doživel, ohranil vero v človeka, v slovensko domovino in v moč demokratične ideje.

Še posebej sem vesel, da smo pri založbi Nova obzorja, ki izdaja revijo Demokracija, leta 2010 ob pomoči njegove žene Marte Lavrič Tomšič ter novinark, televizijske voditeljice in zgodovinarke dr. Rosvite Pesek izdali njegove spomine z naslovom *Od stavke do stranke*. Ta knjiga je dragoceno pričevanje, dragocen dokument časa, ki ne ohranja le dejstev, temveč tudi duha tistega zgodovinskega trenutka, ko se je Slovenija začela prebujati, ko se je začela slovenska pomlad. France Tomšič je bil vse do svoje smrti vidni član Slovenske demokratske stranke, ta pa je pravna naslednica tako Socialdemokratske zveze Slovenije kot Slovenske demokratične zveze. Redno se je udeleževal slavnostnih sej SDS, pa tudi obletnic koalicije Demos, ki jo je pomembno sooblikoval. /.../

Naj sklenem z mislijo Janeza Janše, ki jo je izrekel ob slovesu od prehitro umrlega Tomšiča na kamniških Žalah: 'Francetu Tomšiču gre zasluga za marsikaj, kar je danes zapisano v slovenski ustavi.' To ni le priznanje,

Pred odkritjem spomenika je v dvorani nad Kavarno Veronika potekala dobro obiskana okrogla miza, posvečena Francetu Tomšiču.

temveč opomnik, da je bil France Tomšič eden tistih, ki je s konkretnimi dejanji tlakoval pot slovenski demokraciji. Pot k samostojni slovenski državi! Nedvomno lahko Franceta Tomšiča zato štejejo med ustanovne očete slovenske nacionalne države, za kar mu bomo večno hvaležni! Več takih ljudi bi potrebovali tudi v današnjih, spet turbulentnih časih!«

Zgled za druge slovenske kraje

Na pobočju pod Malim gradom je po okrogli mizi sledilo slovesno odkritje doprsnega kipa Franceta Tomšiča s pozdravnim nagovorom župana občine Kamnik Mateja Slaparja in slavnostnim govorom dr. Bogomirja Kovača, kar je marsikoga zmotilo, saj Kovačeva prepričanja močno odstopajo od Tomšičevih. Kip sta odkrila

župan občine Kamnik Matej Slapar in Tomšičeva žena Marta Lavrič Tomšič. V kulturnem delu programa je nastopil Mešani pevski zbor Odmev pod vodstvom Anice Smrtnik. Kot povezovalec in recitator je sodeloval kulturnik Tone Ftičar. Doprsni kip je izdelala kiparka Nina Koželj.

Vsekakor bi pozitivnemu zgledu občine Kamnik lahko sledile tudi druge slovenske občine s postavitvi-

jo spomenikov najvidnejšim predstavnikom slovenske demokratizacije in osamosvojitve. In seveda s poimenovanjem ulic in trgov v njihov spomin (in kot zgled mladim generacijam), saj take pokončne in pogumne ljudi naša prelepa domovina potrebuje tudi danes.

Spomenike, posvečene komunistični revoluciji, pa bi bilo treba prestaviti v muzejske depoje ali v muzej, posvečen komunističnim zločinom in zločincem, da bi se Slovenija končno osvobodila totalitarnih usedlin preteklosti in svobodno zadihala s polnimi pljuči. [D]

***Franceta Tomšiča
lahko štejejo med
ustanovne očete
slovenske nacionalne
države.***